

El conte popular català com a eina de transmissió dels valors educatius

Núria Rajadell i Puiggròs*

Reflexions al voltant del conte popular aquí i avui

Al final dels anys setanta neix una nova manera d'explicar contes, a partir de contistes sovint urbans i cultes, utilitzant recursos no directament tradicionals, i amb una relació amb l'auditori que s'apropa més aviat a l'espectacle instituït que no pas a la transmissió de coneixements i fantasies dels nostres avantpassats. Es configura una etapa caracteritzada per l'arraconament i l'oblit del conte popular català; paral·lelament van desenvolupant-se noves tècniques que proporcionen educació i bàsicament distracció als nens i nenes.

Caldrà esperar gairebé una dècada per poder parlar d'un renaixement del conte, així com de certes festes i tradicions populars, en una societat industrial avançada, repleta d'imatges, hipercompartimentada, superinformada, informatitzada, espectacular i atomitzada... influenciadora de manera notable en la manera de sentir i d'expressar-se dels ciutadans.

El conte popular pot coexistir amb aquests nous procediments més tecnològics i menys humans, ja que ni els entrebanca ni els aniquila, fins i tot poden cooperar sempre que cadascun continuï mantenint la personalitat que l'identifica.

El conte popular català és fill del *folklore* com a pare portador de la cultura popular, en la qual es troben inclosos una mitologia, una religió, un llenguatge i uns costums concrets; i de la *literatura infantil* com a mare proveïdora d'un estil més culte, perfilat per la literatura, enfocat vers el món infantil i que és font de cultura i esbarjo alhora.

* Professora titular d'Universitat del Departament de Didàctica i Organització Escolar de la Facultat de Pedagogia. Interessada des de fa anys pel món de la didàctica de la llengua i de la literatura, com queda reflectit en la seva tasca docent, la seva participació i coordinació en projectes de recerca i diverses publicacions.

Adreça professional: Departament de Didàctica i Organització Escolar. Facultat de Pedagogia. Universitat de Barcelona. Baldri Reixac s/n. Torre D. 4rt. pis. 08028 Barcelona. Tel. 333 34 66 (ext. 3389).

Considerem que es pot analitzar des de dos vessants, independents però alhora complementaris:

Segons la forma, consistent en la manera d'expressar el conte de manera externa, es tracta d'una «narració, expressada de manera oral o bé escrita, exposada generalment en forma de prosa. Es caracteritza per ser breu i senzill, tant en l'argument com en les característiques i actuacions dels personatges. Abasta un número de paraules entre les cent i les trenta-mil, i ocupa un temps de lectura des de mitja fins a dues hores. Els seus elements es troben units gràcies a una estructura concreta que s'articula al voltant d'unes funcions generades per un mal o manca que desencadena tot un procés fins arribar a un desenllaç positiu».

Segons el fons, que engloba el contingut intern del propi conte, considerem que «s'enquadra en un espai i en un temps molt poc delimitat que s'estén des de la realitat fins a la fantasia, posseint elements d'ambdós però sense situar-se de ple en cap d'ells. La ideologia, que s'hi troba immersa es pot analitzar des de dues perspectives diferents però complementàries: retrospectiva (pretén donar-nos a conèixer les maneres d'ésser i actuar dels nostres antecessors) i prospectiva (pretén transmetre una sèrie de conceptes formatius i positius a l'infant)».

En la vida del conte popular influeixen aspectes molt diversos, interpretats fins i tot en algunes ocasions com a sinònims; dels quals en destaquem quatre grups: literaris (faula, apòleg, llegenda, epopeia, narració, novel·la...), folklòrics (mite, ritu...), funcionals (joc, festa...) i psicològics (somni...).

El conte popular ha estat i és un importantíssim vehicle per conservar i expandir la llengua i les tradicions catalanes, estroncades en diverses ocasions. Tardanament ha arribat a consolidar-se com a literatura infantil, tot i que per transmissió oral posseeix una llarga tradició. Respon a les principals característiques dels contes universals, ja que planteja problemes humans, proposa un final feliç i reflecteix una actitud certament pràctica; generalment l'heroi es caracteritza per la força física mentre l'heroïna és una noia dolça i fidel, reflex de la bona mestressa de casa.

Els valors educatius i culturals del conte popular català

Un dels objectius bàsics del conte popular se centra en la transmissió de valors educatius i culturals de la nostra societat, d'entre els que destaquem:

- Etnològics: el conte popular no és més que un reflex de la nostra pròpia història, que cal que coneguem. Ha sorgit del poble i per boca d'uns personatges populars, a través d'accions i pensaments, es van reflectint costums i tradicions:

- de caire informatiu: es descriuen situacions (conflictives o simplement informatives), vàlides en el seu nus bàsic, en qualsevol situació quotidiana, tant geogràfica (camp, muntanya, ciutat) com humana (a casa o bé al carrer); tant econòmica (treball, organització casolana, béns) com social (organitzacions, costums);

- de caire històric: es comenten, de vegades, fets que havien succeït abans, sia reals sia llegendaris;

- de caire moral: es reflecteix la tradició moral o cívica, tot remarcant l'òptim resultat de qui la compleix (premi) o el fracàs de qui s'ho passa per alt (càstig);

- de caire humorístic: es reflecteix la reacció que adopta l'individu davant un esdeveniment.

- Didàctics: la rondallística ha estat durant molts segles una font bàsica d'educació, ja que posseeix un cabdal inesgotable de saviesa i ensenyament. El fet més curiós és el seu ensenyament de tipus indirecte, de caràcter lúdic per a nens i nenes sobretot entre els tres i vuit anys. Tot i que presenta situacions molt diverses, l'objectiu didàctic sempre s'hi troba present, sigui enfocat cap a un problema o bé un altre.

Antigament exercia una funció supletòria, substituint pares i mestres quant a donar consells i ensenyaments. Actualment pot ser la base d'un aprenentatge més complet i adequat, segons considera Bettelheim, pel qual col·labora en el desenvolupament de l'intel·lecte, o bé com a punt de partida del text lliure, segons opinió de Rodari. Per a d'altres, entre ells Pastoriza, no pretén ensenyar res sinó simplement afavorir la imaginació creadora de l'infant.

- Psicològics: alimentar la imaginació i la fantasia són dues funcions bàsiques del conte, però també col·labora a desenvolupar aptituds com el manteniment de l'atenció, la clarificació de les emocions, etc. Ajuda l'infant a reflexionar sobre l'entorn que l'envolta i sobre ell mateix, per a descobrir la seva pròpia identitat. Prolonga els seus desitjos, en boca del protagonista, amb el qual s'identifica.

Tant l'estructura com el contingut satisfan doncs les necessitats psicològiques del nen; per això sempre es presenten a través d'unes característiques similars: un contingut que segueix sempre el mateix procés (presentació del problema, lluita de l'heroi davant nombroses proves i/o enemics, etc.) fins arribar a un final positiu, ja que precisament la moralitat és la que fa efectiva el missatge.

- **Lingüístics:** el conte és fonamental durant una etapa cronològica concreta de l'infant com a font d'aprenentatge de la llengua materna de manera lúdica. Tot distraient l'infant se li està ensenyant l'estructuració i la composició lingüística de la seva llengua: vocabulari nou, formació de les frases, expressions típiques, etc.

Tanmateix, a l'hora d'explicar o presentar un conte, cal fer servir l'estructura lingüística més apropiada i tenir en compte el receptor a qui va destinat, sense sobrepassar-se per excés (que podria suposar incomprensió) ni per defecte (que podria comportar avorriment).

Però no tots els autors estan d'acord amb aquesta transmissió de valors educatius i culturals del conte popular i en critiquen aspectes com:

- **Classisme:** consideren un predomini abusiu de la classe burgesa, sense reflectir les altres classes socials existents en la societat catalana.

Tot recordant les paraules anteriors dels etnòlegs referides al conte com a reflex de la tradició històrica d'un poble, hem d'ésser conscients que la societat burgesa a Catalunya ha tingut un pes molt més elevat que en altres llocs, la qual cosa s'ha reflectit en la seva rondallística. Igualment trobem molts contes protagonitzats per la classe baixa, per damunt dels poderosos, demostrant que la riquesa no serveix de res si no és té seny i bon cor. Per tant, sentenciar de «classista» el nostre conte demostra una anàlisi força superficial i sense fonament.

- **Masclisme:** el col·lectiu feminista considera que la dona és discriminada en tots els sentits i moments, ja que només és protagonista gràcies a la bellesa física (do absurd que no demostra cap tipus de capacitació superior) o bé a les feines casolanes (sempre sota el domini i consells de l'home, bé que sigui totalment inexpert en aquest camp).

El nostre conte popular és protagonitzat per personatges d'ambdós sexes, tot i que amb un predomini superior del masculí; però hem d'ésser conscients que l'infant s'identificarà sempre amb el protagonista, sigui del sexe qui sigui, i tant s'imaginarà que està dalt d'un cavall lluitant contra l'enemic com venent al mercat; la qual cosa ens demostra que a vegades és més intel·ligent que l'adult.

Com a resposta, aquest col·lectiu inicia l'edició, a la dècada dels vuitanta, de contes infantils exclusivament amb protagonistes femenines, que no són més que nois disfressats amb cara de nena, que van a la guerra, passen dures proves de resistència física o d'astúcia; mentre que els nens/nois són febles i reclamen sempre l'ajut a les noies que, valerosament, els salven del perill o els proporcionen la solució necessària. Considerem, però, que no s'ha de passar del

masclisme exagerat (el qual critiquen) a un feminisme exagerat (el qual practiquen); que cal pensar més amb el contingut i sobretot la moralitat, que no en el sexe dels protagonistes.

- Crueltat: concebuda arran dels enfocaments de la psicoanàlisi i la psicologia infantil, que remarquen la gran dosi de violència i sadisme que inclou el conte.

Els pretenen un conte suau, dolç i molt agradable, quan precisament l'essència del conte és la lluita i l'aventura per tal de gaudir d'un final feliç, fruit de combatre la injustícia i la crueltat. El bé i el mal estan presents en qualsevol situació, real o imaginària, i està ben comprovat que no provoquen cap tipus de trauma al receptor. Tal com assenyala Froëbel: «La vida contada, cualquiera que sea la forma como se la ha revestido; la vida presentada como una fuerza real y actuante produce por sus causas, por sus acciones y por sus consecuencias, una impresión mucho más profunda que la que produciría una utilidad práctica o moral, presentada por la palabra»¹.

- Carrincloneria: aquest grup considera que els contes populars estan fora d'òrbita, i que, si el país canvia, els seus contes també ho han d'anar fent. Ells ofereixen dues propostes cara al seu contingut: racionalització (reduint per tant la dosi de fantasia així com la conseqüent delectança), i modernització (eliminant la seva saba i perdent, de retruc, molts valors i conceptes inclosos).

Considerem que l'origen del conte popular ens queda llunyà, així com a vegades alguns dels elements que hi trobem, però no deixa de ser una font més de transmissió de la nostra història i tradició populars, perfectament compatible amb altres recursos culturals.

- Irrealitat: aquest grup rebutja el conte (popular, tradicional, fantàstic...) pel fet de mostrar situacions i personatges inexistents. Tanmateix, una narració que inclou fets i personatges reals és més una lliçó d'història, una biografia o bé una llegenda, que no pas un conte. Malgrat que el conte estigui envoltat d'ambient fantasiós, els problemes que s'hi plantegen són ben reals (fam, pobresa, riquesa...).

Cada vegada en major nombre i qualitat, s'estan editant llibres per als infants sobre coneixements dels fets i personatges de la nostra història, però no tenen res a veure amb el conte popular.

Podríem per tant condensar que hi ha una sèrie d'autors que consideren el conte com a poc o gens educatiu, sia per massa dosi de crueltat sia per excés de fantasia... tot i que considerem que el conte és útil sempre que s'emmarqui en un ambient afectiu i cultural sa. Per explicar un conte cal conèixer la seva procedència, no trair el

(1) Froëbel, F.: *La educación del hombre*. Buenos Aires: Kapelus, 1969, p. 63.

llenguatge, repassar-se'l a fons abans de presentar-lo i, després, realitzar una anàlisi acurada, juntament amb l'infant, quant a validesa de contingut, mitjans utilitzats, adequació a l'edat de l'infant...

¿Qui és qui per dir que un conte no és vàlid per a l'infant sinó ell mateix? L'infant demana contes populars o clàssics perquè alguns dels moderns no tenen el nus argumental, el principi i el final que ell desitja, amb ordre i justícia. Un conte serà vàlid per a un infant quan s'hi interessi, i hem de tenir en compte que l'infant és altament crític, i si no li agrada el rebutjarà.

El context del conte no és dolent; el fa dolent l'explicació de pares, mestres o llibres. Sovint és deformat quan se'n fan adaptacions poc vàlides, quan es modifica sense to ni so, quan se n'eliminen paraules-clau, etc. Per això cal tenir una molt bona preparació i utilitzar-la conte per conte.

Presència del conte popular català en el llibre de text

Tot pensant en el llibre de text com un dels materials curriculars amb el qual contacten pràcticament tots els infants, vam considerar que podria ser interessant analitzar els contes populars catalans que en ell apareixien, tenint en compte que per a alguns infants pot ser l'única eina que els permeti contactar amb el conte popular.

No podem oblidar, però, que de vegades les publicacions escrites traeixen l'esperit de la paraula viva, i més quan es tracta de contes localitzats en un altre moment històric; per tant, cal buscar la màxima fidelitat respecte del conte original.

En primer lloc recopilem una àmplia mostra de llibres de text i llibres de lectura de llengua catalana (165 en total), editats entre els anys 1971 i 1990 arreu dels Països Catalans i corresponents als cinc primers cursos d'Ensenyament Primari (6-11 anys), els quals figuren amb detall a l'Annex 1.

Seguidament buidem els esmentats llibres tot extraient-ne un recull de 190 contes populars catalans (veure Annex 2). Obtenim un gran ventall quant a la zona geogràfica (Principat, Illes Balears, País Valencià, Rosselló i Andorra), on destaquen predominantment el Principat; igualment obtenim el nom de les persones que ens els han donat a conèixer (adaptadors, compiladors...), d'entre els quals destaquen Joan Amades com a compilador i Albert Jané com a adaptador.

De manera completa podem consultar l'obra *La rondallística a Catalunya* de Rajadell (1990)².

A grans trets ens adonem que existeix un gran paral·lelisme entre el nombre de llibres de text que inclouen contes i el nombre de contes que hi ha en aquests llibres en concret.

Quadre 1. Relació de llibres de text i contes populars que hi figuren.

Curs Escolar	Llibres analitzats	Llibres que inclouen contes	Contes populars recopilats
1r	35	11	33
2n	40	15	57
3r	34	22	75
4t	30	18	65
5è	26	17	50

A *La Rondallística a Catalunya*, obra ja esmentada, figura una anàlisi minuciosa de cadascun dels llibres amb dades diverses, com autors, editorial, any d'edició, nombre d'unitats que posseeix, un comentari general del llibre i els contes que inclou. En aquesta mateixa obra analitzem a través de vint-i-tres apartats característiques diverses de cadascun dels contes, des de les més externes (edat del lector aconsellada, zona geogràfica originària, tipus de conte analitzat...) fins a les més internes (característiques personals del protagonista, elements naturals i artificials que hi figuren, desenllaç, moralitat...).

Els personatges del conte popular català

D'una manera especial ens interessem pels personatges que protagonitzen el conte popular, perquè són fonamentalment els qui ens transmeten aquests valors educatius i culturals catalans dels quals parlàvem anteriorment.

(2) Rajadell, N.: *La rondallística a Catalunya. Recerca històrica i pedagògica*. Barcelona: IEC-SCP, 1990, pp. 208-266.

Per a conèixer-los més a fons proposem un model, a partir dels cinc factors d'anàlisi següents:

- Segons la seva naturalesa (humana, animal, mineral, vegetal, objecte màgic).
- Segons el seu aspecte físic (bellesa, mida, edat).
- Segons el seu aspecte moral (bondat, dolenteria).
- Segons el seu estat social i econòmic (poder etern, poder temporal, sense poder).
- Segons la funció que desenvolupen en el conte (heroi, fals heroi, mandatari, antagonista, donant, auxiliar).

1. Segons la seva naturalesa

Tenim clarament establerts tres blocs: humà (132), animal (66) i sobrenatural (39); tot i que tant trobem contes amb un sol gènere (*El corb i la garsa, Els germans bessons...*) com d'altres on intervé una certa diversitat (*El germà d'en Joan Brut, El rei feliç i l'orenella, El jutge i l'estudiant, El marxant de les tres filles...*).

- Pràcticament en tots els contes populars hi és present la *naturalesa humana*, ja que els protagonitzats per animals es decanten més aviat cap a la fauna.

- El *sex masculí* reflecteix en certa manera l'esquema patriarcal dominant en la nostra societat ancestral, amb un clar predomini (62%). L'home actua amb major rapidesa i no és tan sentimental com la dona. En cada conte s'entreveuen algunes de les seves qualitats o bé defectes (enginy, valentia, força física, ganes de treballar, poder, etc.). El seu nom reflecteix tot sovint aquestes característiques personals, com l'estatura (*Patufet, Cigronet...*), l'edat (*Peret, Joanot...*) o bé d'altres (*En Pere sense por...*); sense oblidar el reflex de la societat original del conte, com el cas de la gran influència religiosa (*Joan, Josep...*).

- El *sex femení* posseeix un protagonisme menor (35,5%), tot i que la dona ha estat la principal transmissora de la cultura popular. Normalment ha fet el paper de noia pobra, sacrificada i bona que, gràcies a les seves qualitats morals, ha aconseguit millorar el seu estatus tot casant-se amb prínceps encantats o nois molt valents. Protagonista o no, en general plora, és dèbil i no té iniciativa ni creativitat. En alguns contes però, la noia, o millor l'adulta experimentada, demostra dolenteria enganyant al marit i fent mal als fills, sovint de matrimonis anteriors del marit, i aquest passa llavors a ser el dominat. Els noms propis segueixen la mateixa línia que en el

cas de sexe masculí: un grup important provinent del santoral (Maria, Teresa...) que, depenent de l'edat, sovint passen a diminutius (Marieta, Teresina...); i un altre grup que reflecteix certes característiques personals (*La Maria valenta*) o bé la tasca que realitza (*La noia que no sabia fer res*).

- Els personatges de *naturalesa animals* són bàsics en el conte popular en un doble sentit: com a proporcionadors d'aventures de tota mena (apropant-se al misteri i al desconegut) i com a transmissors d'amistat i afectivitat (que normalment ja li és familiar a l'infant). Són típics dels contes occidentals, sobretot dels països catòlics, i el seu paper en el conte pot ser com a protagonista (amb caràcter totalment humà) o com a col·laborador de l'heroi (ajudant-lo o enganyant-lo).

- Els *mamífers* són els més representants (63,1%), així com també els més coneguts i propers al nostre infant. Tenim el llop, representant mític de la por, que sempre acaba perdent per bajoc; i en tenim nombrosos exemples, en molts dels quals apareix relacionat amb la guilla. La guilla té el seu origen en els cultes asiàtics, i es caracteritza per l'astúcia, i tot i que és tan important com el llop en la nostra rondallística, no es troba envoltada d'una aurèola de superstició tan consolidada. Altres animals més propers a l'infant (com el gos, el gat o bé el cavall) els trobem com a col·laboradors de l'home, tot ajudant-lo, defensant-lo o bé fent-li companyia, amb una gran dosi de bondat. Un altre grup, tot i que menys freqüent, està format pel lleó (caracteritzat per la seva majestuositat i força física; és el gran rei dels contes de la selva, i en el conte popular és sovint un monstre amb el qual ha de combatre el nostre protagonista), l'ós (representant de la bona fe, grans dimensions i deliri pels dolços), l'elefant o l'hipopòtam (bons i tranquils), la girafa (que amb la seva alçada i estilització la fan molt xamosa cara a l'infant), entre d'altres.

- Trobem també representades les *aus* (24,7%), amb funcions de protagonisme o bé de col·laboració, tot i que en un nombre menor; properes a l'infant, sobretot a nivell imaginatiu pel lligam amb l'acció de volar. Cada au posseeix unes característiques màgiques tot i que la seva funció varia segons estigui en estat domèstic (gallina, oca...), en captivitat (ocells engabiats...) o bé salvatge (estruç...). Les més característiques del conte català són les de galliner (la gallina i el gall transmeten el sexe femení i masculí; mentre ella es relaciona bastant amb l'avarícia, ell ho fa amb la supèrbia).

- Els *rèptils* (4,3%) formen un grup poc estètic i vinculat sovint amb el mal. El drac n'és el màxim representant, amb dimensions desmesurades, i acostuma a estar relacionat amb castells i princeses, guardant tresors, i caldrà molt enginy i molta valentia per guanyar-lo. La serp es troba a mig camí entre amagar algun tresor o bé enganyar l'heroi; en els contes més antics és molt propera al drac. La tortuga no acostuma a relacionar-se amb el mal, sinó que la seva

lentitud i parsimònia la fan bondadosa, tot i que apareix molt més en contes d'animals. El cocodril reflecteix la influència d'altres països.

- Els *amfibis* estan poc representats en els nostres contes (0,6%), tot i que amb funcions diferents; en algunes ocasions, el gripau o la granota no són més que prínceps encantats, en d'altres apareixen com a donants de l'objecte màgic o auxiliars de l'heroi. Com a antagonistes col·laboren a retardar la bona marxa de l'heroi.

- Els *peixos* (2,6%) els podem diferenciar en dues classes: d'aigua dolça i d'aigua salada, tot i que generalment no se n'especifica l'espècie sinó la localització. No tenen mai forma humana però sí un to sobrenatural. En alguns trobem la figura de la sirena, mig carn-mig peix. Col·laboren sovint amb l'heroi per a l'aconseguint de l'objecte màgic (informant o buscant).

- Agrupem en un sol bloc tots els *invertebrats* per la seva poca aparició en el nostre conte popular (4,8%); que tant poden posseir característiques positives (llagosta, centpeus...) com negatives (aranya...). Es reflecteix en alguns una notable influència de les faules (formiga, abella...).

- Els personatges de *naturalesa vegetal*, tot i que amb un percentatge molt menor, els diferenciem en funció de la seva mobilitat -com més mòbils acostumen a ésser, més mal envolten, i al revés, com menys mobilitat més es relacionen amb la bellesa estètica (rosa, lliri...) o la immensitat (arbres, boscos...)- i de les característiques màgiques que posseeixen. En trobem molts més exemples ja que les plantes no les trobem humanitzades (com havíem observat amb els animals) sinó realitzant tasques d'ajut i de col·laboració amb l'home. La planta pot ser proporcionadora de treball (llenyataire, pagès...), guaridora d'una malaltia (flor de panical...), enverinadora de l'heroi (tot i que sempre produeix efectes temporals) o salvadora d'un problema (arbres màgics, llegums...).

- No trobem gairebé mai personatges de *naturalesa mineral* com a protagonistes, perquè tenen dos enemics que els guanyen (les plantes, amb major vitalitat, i els animals, amb més semblança i proximitat a l'ésser humà, així com major mobilitat). Els minerals sovint ajuden a ambientar el paisatge en el qual té lloc el nus argumental (camí tortuós, muntanyes pelades...) o com a molt actuen a partir d'unes paraules màgiques (obrir-se una cova...). Trobem contes amb gran detall de la nostra terra (la muntanya de Montserrat, el Montseny...).

- Per últim, l'*objecte màgic* es caracteritza per ambientar o bé col·laborar en el conte, però gairebé mai com a protagonista. Trobem dos blocs bàsics: dins la natura, bàsicament com a ambientació (sol, lluna...) i creats per l'home, que acostumen a col·laborar amb l'heroi tot aportant la solució (bosses màgiques, sabates que volen...).

2. Segons el seu aspecte físic

Es contempla en el món de la rondallística solament des de punts de vista extrems, entre els quals no tenen cabuda altres aspectes intermedis. Al nostre parer són bàsiques tres característiques: bellesa, mida i edat.

- El binomi *bell-lleig* acostuma a trobar-se associat a altres característiques físiques o morals. La bellesa acostuma a anar unida amb la bondat (si la protagonista és femenina) o bé amb la valentia (si es tracta de protagonista masculí); la lletjor acostuma a relacionar-se íntimament amb la dolenteria. A vegades els problemes derivats de la lletjor (geps, nassos grossos...) se solucionen amb ajuts màgics (*En Garidet el geperudet...*). En general, aquest binomi es troba molt més treballat en el sexe femení, tant per bellesa (princeses, nenes...) com per lletjor (bruixes...).

- El binomi *gran-petit* figura íntimament relacionat amb el de *fort-feble*. De les característiques físiques s'entreveuen resultats físics paral·lels, tot i que com més grandària té el personatge acostuma a tenir menys picardia i enginy, característiques que no solen mancar als més petits. El gegant és el representant de la grandària més estès a la cultura mediterrània, posseïdor sovint d'altres característiques físiques defectuoses (nassos, ulls... com *En Joanic de les figues*, *El gegant de la barbassa...*); i sovint més que dolent és un incomprès de la societat (*El gegant de les tres canes*, *El gegant de l'illa petita...*). Quant a personatges petits, tenim tant casos humans (en Patufet...) com sobrenaturals (els follets...) que, malgrat la seva petita estatura, acostumen a ésser entremaliats i enginyosos. Mentre el gegant va sempre sol, els follets actuen en equip, especialitzats en la vida soterrània, i també amb una llarga tradició i varietat a casa nostra (boiets a Mallorca, berruguets a Eivissa...), sense dolenteria malintencionada.

- El binomi *jove-vell* es troba representat a través d'un ventall més ampli, ja que trobem personatges de totes les edats (adult 43.8%, adolescent 26.9%, infant 8.2% i ancià 2.9%), amb diferents característiques humanes, morals, i fins i tot de funcionalitat: l'adolescent i el jove acostumen a ser els grans herois del conte popular, en major quantitat que l'infant; l'adult pot ser bo o dolent, depenent si va sol (dolent) o bé en parella (un serà bo i l'altre dolent); i el vell acostuma a mostrar-se com a protector intermediari (la seva experiència ajuda a l'heroi jove i inexpert), tot i que a vegades observem casos de proximitat a la dolenteria amb cert to sobrenatural (bruixa...).

3. Segons el seu aspecte moral

Trobem perfectament definides les possibilitats, doncs o bé s'és bo o bé dolent, sense terme mig.

La bondat ha estat sempre molt relacionada a casa nostra amb la religió; fent bondat sempre s'assoleixen els objectius, característica que sovint posseeix l'heroi, sense tenir en compte el sexe. El personatge sobrenatural més representatiu de la bondat és la fada (també amb una gran varietat de noms: aloja, dona d'aigua...), d'origen celta i que penetra a la literatura infantil occidental cap al segle XIX. Acostuma a ser bella, anar ben vestida, sense una localització fixa, protectora dels infants, i, sempre, d'edat adulta o anciana.

- La *dolenteria* engloba igualment una gran dosi de religiositat. Es troba en mans del fals heroi i, sobretot, de l'antagonista, que lluiten per a assolir l'objectiu proposat. Tant pot estar representada a través del sexe masculí com del femení, tant en el gènere humà com en el sobrenatural. El personatge més característic és la bruixa (en alguns casos bruixot), amb una doble intencionalitat: compensar la subordinació de la dona al medi rural i com a venjadora de la societat que no l'ha situada en el lloc que es mereix. En tenim nombrosos exemples (*El sastre i les bruixes, La bruixa descuidada...*).

A partir d'aquestes qualitats, generalment definitòries del protagonista, s'arriba a la moralitat final que pretén transmetre el conte popular. En la nostra rondallística la bondat i l'astúcia són característiques fonamentals, tal com podem observar a partir de l'anàlisi dels contes que hem recopilat.

Quadre 2. Moralitat final transmesa en els contes populars recopilats.

Moralitat Final	Total
S'ha d'ésser bo	45
No s'ha d'ésser babau	23
L'astúcia sempre guanya	22
No s'han de dir mentides	14
S'ha d'ésser valent	13
S'ha d'estimar els altres	12
No s'ha d'ésser ambiciós	10
S'ha de creure l'adult	9
Cal estar atent a tot	7
Hem d'acceptar-nos	5
Cadascú té el que es mereix	4

No s'ha de robar	3
No s'ha de ser gandul	3
No tot és com voldríem	3
No s'ha d'ésser xafarder	2
No s'ha ésser brut	1
No es concreta	29

4. Segons el seu estat social i econòmic

Es reflecteix el grau de poder, sempre present en el conte popular, sigui de manera temporal, eterna o bé sense. El nivell socio-econòmic dels nostres personatges es troba distribuït de la manera següent: pobre (39.0%), normal (28.2%), ric (9.8%), amb poder sobrenatural (1.6%) i sense precisar (21.2%).

- Els personatges *amb poder etern* acostumen a estar relacionats amb aspectes sobrenaturals (Déu, els Sants, la Verge...) amb una extremada dosi de religiositat; no acostumen a reflectir-se davant l'heroi com a poderosos (ben vestits, plens de joies...) sinó més aviat el contrari. La Verge és la que més apareix, sola o de vegades amb el nen Jesús.

- Entre els personatges *amb poder temporal*, hi trobem els que més s'acosten al poder etern («poder màgic») i els que menys («poder temporal»); la seva durada dependrà del bon ús que en faci l'heroi. Amb poder màgic trobem personatges característics amb una certa aurèola sobrenatural, com el gegant, el bruixot o el dimoni (personatge important dels nostres contes, que pot ser maligne o bajoc, i del qual tenim nombrosíssims exemples (*El dimoni i el porc*, *La sogra i el diable...*). Amb poder temporal trobem les característiques més humanes representatives del poder: diners, propietats... i hi destaquen el rei (pot ser bo o dolent), i amb un altre tracte els prínceps i princeses (sovint amb paper de víctimes temporals, a partir d'encanteris o segrests).

- Els personatges *sense poder* pertanyen sovint a la classe popular, extremadament pobre, que, gràcies a l'enginy, la valentia i la bondat, acostumen a millorar la seva condició socio-econòmica. El treball no ajuda a millorar les condicions de vida, si no és amb l'ajut d'elements màgics. Alguns personatges volen arribar a tenir tant de poder que acaben perdent-ho tot i quedant tant miserables com abans.

5. Segons la funció que desenvolupen en el conte

Comportarà un cúmul de característiques (habitaclle, forma concreta d'aparició, concepte moral, tipus de poder...); moltes de les

quals hem tractat anteriorment. El conte complet inclou set personatges, alguns introduïts des del principi (heroi, heroïna) i d'altres que aniran apareixent al llarg del nus argumental, tot i que no sempre.

- L'*heroi* es pot presentar de dues maneres: bé com a heroi-cercador (apareix juntament amb la seva família i marxa, sense cap temor, a recórrer món, per trobar la solució a algun problema o per afany aventurer) o bé com a heroi-víctima (apareix juntament amb la família i l'antagonista, i sovint, és tret de casa per solucionar algun greu problema o perquè molesta). Trobem herois d'ambdós sexes, però amb molta diferència predominen els de sexe masculí. És típic que l'heroi actuï sol i que rebí, en alguna ocasió, l'ajut d'un donant o auxiliar. Hem pogut observar que les qualitats que més el caracteritzen són l'astúcia, la bondat i la valentia.

- L'*heroïna*, tot i representar l'heroi del sexe oposat, es concreta en la víctima a la qual l'heroi salvarà de l'encanteri i segrest; sovint és l'objecte humà que cerca l'heroi. Mentre l'heroi se serveix de la força física i de l'enginy, l'heroïna es caracteritza pels sentiments. La seva aparició acostuma a ser doble al llarg del conte: al principi, desconeguda per l'heroi que solament en rep informació, i cap a la meitat o al final, com a personatge descobert o desencantat.

- El *fals heroi* és el primer personatge dolent que apareix en el conte. La seva acció es basa a lluitar, com sigui, per tal d'obtenir l'objectiu pretès per l'heroi. Coneix l'heroi i els passos que cal fer, lluita amb l'engany i la mentida, i l'enveja el portarà al fracàs.

- El *mandatari* acostuma a ser el pare de la princesa que s'inventa una tasca difícil i plena d'entrebancs per a l'heroi, per tal que li demostrí la seva valentia que el permetrà arribar a formar part de la seva família. En altres casos, el pare o la madrastra proposen la tasca al fill amb l'amenaça que no torni sense haver-la resolt. La seva dolenteria no sempre és voluntària i l'objectiu sol·licitat sempre s'acaba assolint (vegeu Quadre 3), tot i que sense una excessiva varietat i amb predomini del matrimoni (relacionat sovint amb altres aspectes sòcio-econòmics, estat civil, etc.), seguit per la recepció del càstig per part del dolent, o de la recompensa per part de l'heroi, i per la importància que té enganyar al babau en tota l'àrea mediterrània.

Quadre 3. Desenllaç dels contes populars recopilats.

Desenllaç	Total
Matrimoni	36
Càstig per dolent	28
Recompensa per bo	21
Guanyar l'enemic	20
Enganyar el babau	18
Perdre el negoci	13
Retorn a casa	10
Tornar-se bo	8
Conèixer l'objectiu	7
Fer-se ric	6
Mitològic	5
Mort	5
Encadenament	3
Obtenir el reialme	2
Cooperació	1
Marxar lluny de casa	1
No es concreta	6

- L'*antagonista*, també anomenat agressor (per les accions que acostuma a realitzar) o adversari (per l'oposició a l'heroi), reflecteix allò que no s'ha de fer, com prou demostrarà el fet de sortir-ne sempre mal parat. Apareix dues vegades: primer arriba sense que ningú no sàpiga d'on prové, de manera brusca, per convèncer l'heroi amb bona cara, i desapareix amb gran rapidesa; posteriorment, sense fingiments, lluitarà descaradament amb l'heroi, el qual sempre el vencerà.

- La funció principal del *donant* és la de lliurar a l'heroi, que casualment troba mig perdut, l'objecte màgic, o bé informar-lo d'on es troba. En tenim moltes variants, des del que lliura ràpidament l'objecte (perquè veu molt desesperat l'heroi) fins el que exigeix que superi abans certes proves per tal d'assegurar-se que realment s'ho mereix. Acostuma a ser una figura sobrenatural amb cert poder màgic i gran experiència.

- Per últim, l'*auxiliar*, posseeix força relació amb el donant, perquè col·labora positivament i activament amb l'heroi per tal d'arribar al desenllaç esperat. Pot posseir cinc funcions principals: trasllat de l'heroi, eliminació del mal o la manca, salvació de la persecució, acompliment de la tasca difícil i transfiguració de l'heroi; i arran d'elles podem classificar els auxiliars en tres classes: universals (posseeixen totes cinc funcions), parcials (en posseeixen algunes) o

bé específics (en posseeixen solament una). En els nostres contes els dos darrers són els més estesos.

Una darrera reflexió

Cada rondallaire posseeix les seves característiques peculiars que l'apropen o el diferencien d'altres. El nostre repertori és realment ric i s'ha anat configurant a partir de les influències provinents d'altres països així com de la seva pròpia evolució. L'objectiu d'aquest article solament ha pretès reflectir, de manera descriptiva, la realitat dels personatges de la rondallística popular catalana, sense entrar en polèmiques ni comparacions amb altres tipologies d'arreu del món.

La rondallística catalana és molt extensa, i malgrat que se n'hagi recollit força material, la tasca de recopilació no està encara acabada. Molt sovint utilitzem abusivament rondalles d'altres cultures quan a casa nostra tenim un material extens i valuós que no coneixem a fons o que no amortitzem tot el que podríem.

Considerem que cal arraconar l'opinió que qualifica el conte popular de mirada nostàlgica cap enrera per observar-lo com un mirada al passat amb nous ulls i com una forma de comprendre millor l'avui i el demà.

Bibliografia

- AMADES, J.: *Folklore de Catalunya: Rondallística*. Barcelona: Selecta, 1982.
- BAKER, D.: *Function of folk and fairy tales*. Washington: A.C.E.I, 1981.
- BORBONES, C.: *El valor pedagógico de las notas regionales de la cuentística española*. Barcelona: Universitat de Barcelona, Tesi Doctoral (inèdita), 1976.
- CALAME-GRIAULE, G.: *Le renouveau du conte*. París: Centre National de la Recherche Scientifique, 1991.
- COMAS, A.: *Antologia de la literatura catalana*. Barcelona: Diàfora, 1981.
- CULLIMAN, B.E.: *Literature and the child*. Nova York: Harcourt Brace Jovanovich, publ., 1981.

- GROUPE FRANÇAIS D'ÉDUCATION NOUVELLE: *El poder de leer*. Madrid: Gedisa, 1984.
- HELD, J.: *Connaître et choisir les livres pour enfants*. París: Hachette, 1985.
- JASSO, V.: *Cultura y educación. Un estudio en antropología cultural. La transmisión de los sistemas culturales a través de los cuentos populares de la cuentística española*. Barcelona: Universitat de Barcelona, Tesi Doctoral (inèdita), 1981.
- PATTE, G.: *Dejadles leer*. Barcelona: Pirène, 1988.
- PRATS, L. I ALTRES: *La cultura popular a Catalunya*. Barcelona: Fundació de Cultura Popular, 1982.
- RAJADELL, N.: *La rondallística a Catalunya. Recerca històrica i pedagògica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans-Societat Catalana de Pedagogia, 1990.
- RAJADELL, N.: *La rondallística a Catalunya. Recerca històrica i pedagògica*. Barcelona: Universitat de Barcelona, Tesi de Llicenciatura, dir: Dra. Maria Pla, 1984.
- SALVADOR, L.: *Rondalles de Mallorca*. Palma de Mallorca: José Olañeta, ed., 1982.
- SERRA I BOLD, V.: *Aplec de rondalles*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1981.
- VIDAL I ALCOVER, J.: *Antologia de contes, rondalles i llegendes, exemples i facècies*. Barcelona: Diàfora, 1981.

Nota

Voldria agrair cordialment la col·laboració de la pedagoga Sra. Núria Obiols i Suari, així com la subtileza de la Dra. Maria Pla a introduir-me en el món de la rondallística i de la lectura.

Paraules clau

Folklore

Llibre de text

Literatura infantil

Valors

Literatura popular

Conte

Educació Primària

Annex 1: Relació dels llibres de text i de lectura entre primer i cinquè curs d'Ensenyament Primari

- Primer curs
 1. Ara-1. La nostra llengua
 2. Bombolles. Llengua catalana
 3. Cap l'cua
 4. Contes de l'arc de colors. Lectura
 5. Edebé-1. Lectures
 6. El finestró-1. Lectura
 7. El llenguatge-1
 8. El meu dietari
 9. Ep! Llibre de lectura
 10. Escoltem, parlem, escrivim
 11. Esquella. Iniciació al català
 12. Floc. Llengua catalana
 13. Foc. Textos
 14. Gegants. Llengua
 15. Guirigall. Llengua
 16. Joglar. Llengua catalana
 17. L'arada-1. Llengua catalana
 18. L'arbre de la mona. Lectures llengua catalana
 19. L'arbre de les coques. Lectures llengua catalana
 20. L'arbre dels panellots. Lectures llengua catalana
 21. L'arbre dels torrons. Lectures llengua catalana
 22. La nau. Llibre de lectura
 23. Llegeixo-1
 24. Llengua catalana-1
 25. Pa amb xocolata
 26. Paraules. Cartilles de lectura
 27. Parlem de... 1. Llenguatge
 28. Potser sí, potser no
 29. Rebombori. Llengua catalana
 30. Rem. Llibre de lectura
 31. Trena-1. Lectures
 32. Tricicle-1. Lectures
 33. Tris-Tras
 34. Trucafort. Llengua
 35. Xiulet

- Segon curs
 1. Aci-2
 2. Alfa-22. Escrits d'una màquina d'escriure
 3. Ara-2. La nostra llengua
 4. Bombolles. Llengua catalana
 5. Bufarut. Llengua
 6. Bullanga. Llengua
 7. Can xarima. Llibre de lectura
 8. Contes de l'arc de colors. Lectura
 9. Edebé-2. Lectures

10. El castell d'iràs i no tornaràs
 11. El finestró-2. Lectura
 12. El llenguatge-2
 13. Escoltem, parlem, escrivim
 14. Esquella
 15. Estels. Comencem a llegir-2
 16. Estornell. Llibre de lectura
 17. Floc. Llengua catalana
 18. Joglar. Llengua Catalana
 19. L'arada-2. Llengua catalana
 20. L'arbre de la mona. Lectures llengua catalana
 21. L'arbre de les coques. Lectures llengua catalana
 22. L'arbre dels panellets. Lectures llengua catalana
 23. L'arbre dels torrons. Lectures llengua catalana
 24. La serpentina. Lectures
 25. Llengua. Cicle Inicial EGB-2
 26. Llengua catalana-2
 27. Mainada. Llibre de llengua
 28. Pa de ral. Llengua catalana
 29. Parlem de...2. Llenguatge
 30. Picarol. Iniciació al català-2
 31. Serpentina
 32. Trepà
 33. Tricicle-2. Lectures
 34. Vet-ho aquí. Llibre de lectura
 35. Xalem
 36. Xarxa. Llengua catalana
 37. Xarxa. Llibre de lectura
 38. Xerric. Llengua catalana
 39. Xicalia
 40. Xiulet
- Tercer curs
1. Aci-3
 2. Aldarull. Llengua-3
 3. Antara-3. Llengua
 4. Ara-3. La nostra llengua
 5. Baldufa. Llengua catalana
 6. Binocle-3
 7. Campana. Iniciació al català
 8. Carassa. Llibre de lectura
 9. Conte contat, conte acabat. Llibre de lectura
 10. Contes de l'arc de colors
 11. Corriola
 12. De casa nostra-3
 13. Edebé-3. Llenguatge
 14. El finestró-3. Lectura
 15. Els avellaneta. Llibre de lectura
 16. Escoltem, parlem, escrivim
 17. Fonc-3. Llengua catalana
 18. Floc. Llengua catalana
 19. Gregal. Els vents
 20. Joglar. Llengua catalana

21. L'arada-3. Llengua catalana
22. L'arbre dels oficis. Lectures llengua catalana
23. Les bruixes
24. Llengua-3
25. Llengua-3
26. Llengua catalana-3
27. Llengua catalana. Quadern d'aprenentatge-3
28. Neo. Llenguatge
29. Parlem de...3. Llenguatge
30. Sínia. Llengua
31. Terrabastall. Llengua catalana
32. Tres i no res
33. Turons-3. Llengua catalana
34. Xiulet

- Quart curs

1. Antara-4. Llengua
2. Apa, trontollons!
3. Ara-4. La nostra llengua
4. Arc de colors. Pàgines de literatura infantil
5. De les rodalies
6. Drincola. Iniciació al català 4
7. Edebé-4. Lectures
8. Edebé-4. Llenguatge
9. Escletxa
10. Escoltem, parlem, escrivim
11. Espetec. Llengua catalana
12. Fonic-4. Llengua catalana
13. Gallaret
14. Gallaret. Llibre de lectura
15. Gira-sol d'històries. Llibre de lectura
16. Joglar. Llengua catalana
17. L'arada-4. Llengua catalana
18. L'arc de Sant Martí
19. Llengua-4
20. Llengua-4
21. Llengua catalana-4
22. Manoll. Llengua
23. Pa de ral
24. Palet. Llengua catalana
25. Parlem de...4. Llengua catalana
26. Primer quadern de lectura i exercicis
27. Rondalla va, mentida ve. Llibre de lectura
28. Tramuntana. Els vents
29. Turons-4. Llengua catalana
30. Xiulet

- Cinquè curs

1. Això era i no era. Llibre de lectura
2. Àncora. Llibre de lectura
3. Aplec
4. Ara-5. La nostra llengua
5. Arc de colors. Pàgines de literatura infantil

6. Barromba. Iniciació al català
7. Brunzit
8. Com t'ho diria? Llengua
9. Edebé-5. Lectures
10. Edebé-5. Llenguatge
11. Eina
12. Escoltem, parlem, escrivim
13. El finestró-5. Lectura
14. Foníc-5. Llengua catalana
15. Joglar. Llengua catalana
16. L'arada-5. Llengua catalana
17. L'arbre dels camins. Lectures
18. Les bruixes es pentinen
19. Llengua-5
20. Llengua-5
21. Llengua catalana-5
22. Mestral. Els vents
23. Pa de ral
24. Parlem de...5. Llenguatge
25. Turons-5. Llengua catalana
26. Xiulet

ANNEX 2. Relació dels contes populars catalans recopilats

1. Camí de molí
2. Compare llop, comare guilla i l'ós
3. Compare llop i el gos
4. Compare llop, les ovelles i la vespa
5. Compare llop s'afilla una guilleta
6. De què ve que el riu Ter
7. De què ve que al Pirineu hi hagi tants estanyols
8. De què ve que hi hagi coixos
9. De què vénen els llamps, els trons, la pluja i la pedregada
10. Dos terces
11. El barretinaire i les bruixes
12. El bon home i el seu fill
13. El brot de picardia
14. El caçador de llebres
15. El carboner i el faune
16. El càstell d'en torn i no en torn
17. El cavall del rei
18. El cavall robat
19. El cavaller de milany
20. El cel cau
21. El conill atrevit
22. El conte del xiulet

23. El corb i la garsa
24. El corb, la serp i la garlanda
25. El dimoni fumador
26. El drac de Banyoles
27. El drac de l'albufera
28. El drac de Sant Llorenç de Munt
29. El fill picotill
30. El gall i els gats
31. El gall i la guineu
32. El gall Peret
33. El gallet-gallo
34. El gegant Bocabruta
35. El gegant de la petita illa
36. El gegant del pi
37. El gegant encantat
38. El gegant Verlihua
39. El germà d'en Joan brut
40. El gra de mill
41. El jutge i l'estudiant
42. El lladre fi
43. El lleó i el grill
44. El lleó i la guilla
45. El lleó, la lleona, el cavall, el bou i la guilla
46. El llibre de les bèsties
47. El llibre de les bèsties
48. El llop
49. El llum de la terra
50. El mal de queixal
51. El marxant de les tres filles
52. El metge butxaques
53. El metge guinyot
54. El mico del rodamon
55. El mirallet de la serp
56. El mola i l'esparralo
57. El nen Joan que tenia un gep darrera i un gep davant
58. El paó i la gralla
59. El pastoret mentider
60. El peixet d'or
61. El pollet
62. El primer home
63. El rei del nas de tres pams
64. El rei dels oficis
65. El rei feliç i l'oronella
66. El rei Jaume i l'abat d'escaladei
67. El rei, l'ermità i la serp
68. El ruc pecador
69. El sabater de Torregrossa
70. El sabater pobret, pobret
71. El sabater que devia tres quartos
72. El sabater que va arribar a ésser ric
73. El salt de la reina mora
74. El sarró del rodamon
75. El sastre i les bruixes

76. El savi i el barquer
77. El savi i el pastor
78. El senglar i els ocells cantaires
79. El sol i el vent
80. El soldat
81. El testament del llop
82. El tresor de la muntanya blava
83. El trobador, el terrisser i el rei
84. El vol de l'abat Rigau
85. Els cabells
86. Els cinc ases
87. Els confits
88. Els germans bessons
89. Els gossos i les llebres
90. Els ous de la somera
91. Els sords
92. Els tres desitjos
93. Els tres desitjos
94. Els tres germans
95. Els tres germans ganduls
96. Els tres germans i la filla del rei
97. Els tres germans de la pomera
98. Els tres ossos
99. En Cigronet
100. En Filoseta
101. En Joan gep
102. En Joan de l'os
103. En Joan vint-i-un
104. En Maimis
105. En Patufet
106. En Pere de la maça
107. En Pere grill
108. En Pere i el seu gos
109. En Pere sense por
110. En Peret
111. En Sethomes i en Tres pams
112. En Tabalet
113. Es ca des paperet
114. Història d'un mig pollastre
115. I queixalets també
116. Jaume mata el drac de set caps
117. Joan malfaena
118. L'abat de Poblet i l'emperador de la Xina
119. L'aigua de les tres virtuts
120. L'àliga i el mussol
121. L'alosa i el camp de blat
122. L'anequet i l'anequeta
123. L'aprenent de lladre
124. L'ase humil i el cavall presumit
125. L'ase i el lleó
126. L'assemblea de les rates
127. L'astúcia de l'àliga
128. L'espardenyeta

129. L'hipopòtam
130. L'home de pèl roig
131. L'home que roda
132. L'ocellet
133. La bonica més bonica del mon
134. La cabreta
135. La camisa
136. La carbassera i l'alzina
137. La carbonera reina
138. La cigonya i la guineu
139. La coca
140. La dona i el llop
141. La dona que sempre trobava bé tot el que feia el seu home
142. La favera
143. La filla del carboner
144. La filla del comte de Riner
145. La filla del sol i de la lluna
146. La finestra d'un bon record
147. La formigueta i el colom
148. La gallineta roja
149. La gerra de la ventura
150. La granota i l'oca
151. La guilla i l'esperver
152. La llebre i el lleó
153. La moneda d'or retrobada
154. La noia peix
155. La nou
156. La parracs
157. La pastoreta
158. La pell de ruc
159. La princesa granota
160. La princesa trista
161. La rabosa
162. La rata tornada donzella
163. La senyora de Tous
164. La setmana de la vella filadora
165. La terra dels babaus
166. La tramuntana
167. La vella i el seu porc
168. La vella que no volia morir mai
169. Les cireretes
170. Les dues rates i el mico
171. Les particions del llop i la guilla
172. Les pedres del cap del món
173. Les perdis del rector de vallfogona
174. Les tres coques
175. Les tres filles del llenyataire i l'ós
176. Les tres princeses fleumes
177. Les tres taronges de la vida
178. Les xarxes
179. Margarideta, la princesa de la sal
180. Mestre Gelabert

181. Per què a la nostra terra no hi ha micos, elefants ni altres bestialles
182. Per què el porc té vint-i-un gustos i disset mitjos gustos
183. Per què l'aigua del mar és salada?
184. Ploma daurada
185. Quan els gats es van fer amics de l'home
186. Qui no cull fesol no sopa quan vol
187. Sa criada trapassera
188. Sant Joan de Casells
189. Tal àpat, tal preu
190. Un negoci a mitges

Abstracts

El presente artículo pretende reflejar la importancia del cuento popular como instrumento de transmisión de los valores educativos de la sociedad, en este caso, de la sociedad catalana. Una primera introducción teórica se ofrece para acotar los conceptos básicos sobre el tema. Una segunda parte está formada por un exhaustivo análisis de 190 cuentos populares catalanes recopilados de 165 libros de texto (de lengua catalana y de lectura) correspondientes al ciclo de Educación Primaria (6-11 años), centrado en los valores educativos que transmiten sus personajes.

Cet article cherche à montrer l'importance du conte populaire en tant qu'instrument de transmission des valeurs éducatives de la société catalane (dans ce cas précis). Une première introduction théorique permet de cerner les notions essentielles à savoir sur ce thème. Une analyse exhaustive de 190 contes populaires catalans, axée sur les valeurs éducatives transmises par leurs personnages, forme une seconde partie. Ces contes sont extraits de 165 manuels (de langue catalane et de lecture) destinés au cycle d'éducation primaire (6-11 ans).

This article aims to reflect the importance of the popular tale as an instrument for transmitting the educational values of society, in this case, Catalan society. A first theoretical introduction is provided as an approach to the basic concepts of the topic. A second part consists of an exhaustive analysis of 190 popular Catalan tales collected from 165 text books (Catalan language and reading) used for primary education (6-11), focussing on the educational values transmitted by the characters.